

als, que eren sol·licitades pels professors que experimenten la R.E.M.

Per acabar cal esmentar els ajuts de tipus econòmic i material que s'han rebut als centres de R.E.M., els quals són fonamentals per tot el que suposa l'experimentació, currículum, metodologia, etc. ajuts que es concreten en subvencions addicionals, suministres de material didàctic, construccions o

acondicionament d'aules taller per a l'àrea tecnològica, (en aquest moments encara esta pendent la construcció de l'aula taller del I. Fernando III, a més de l'acondicionament dels nous centres incorporats) material didàctic per a les tecnologies del segon cicle i del mòduls professionals.

REFORMA A DEBAT
REFORMA A DEBAT
REFORMA A DEBAT
REFORMA A DEBAT
REFORMA A DEBAT
REFORMA A DEBAT
REFORMA A DEBAT

REFORMA A DEBAT

LA LLENGUA A LA REFORMA EDUCATIVA

La voluntat de voler reformar l'educació no es cosa nova. Al llarg dels darrers segles els sistemes europeus han patit diversos intents de reconducció cap a situacions sovint pretesament millors. Algunes vegades, les intencions s'han realitzat en millores substancials quant a la socialització i elevació del grau de qualitat existent fins aleshores. No sempre, sí, però, adesiara.

Als Països Catalans la reforma més propera, i que conclourà la seva aplicació sense assolir els objectius previstos, és la del 1970: la Llei d'Educació General Bàsica. Per als catalans de tots els països, l'EGB tot just estrenada va servir per sortir de la clandestinitat lingüística i entrar en una era de permissivitat.¹ No debades els articles 13, 15 i 17 d'aquesta Llei² parlaven de "las lenguas nativas" i del seu ensenyament. Arran d'aquest fet aparegueren dictàmens jurídics que feren una interpretació legislativa

d'allò més atrevida quant a les possibilitats que oferia el text legal (Dictamen Juridic sobre la llengua catalana a les escoles de Catalunya, Vic 12-II-72), el ³ Dictamen del Col·legi d'Advocats de València, 6-iii-73). Fins l'any 1975 no aparegué el Decret 1433 de 30 de maig que desenvolupa el tema d'ensenyament de la llengua nadiua. S'hi assignaren pressupostos que mai no arribaren, cal dir que molts professors es valgueren d'aquesta normativa per a fer del català llengua d'escola establint el seu ensenyament i comencen o continuen amb més tranquil·litat les escasses escoles que practicaven l'ús del català com a llengua vehicular.⁴

Va ser, la reforma de l'any setanta una permissió quant a la llengua nacional dels Països Catalans, permissió aprofitada per mestres i entitats. Els continguts dels programes i orien-

tacions (Madrid 1971) no feien cap referència nostrada a la realitat històrica, geogràfica, social i cultural.

Tota aquesta relació, esperem no haver cansat el lector, vol ser un marc de referència d'una situació no tan llunyana com sembla que durà vuit anys fins que, arvinguda la democràcia, l'ensenyament del i en català pren caràcter oficial, normatiu i obligatori⁵.

La nova reforma educativa iniciada aquests darrers temps que ha de culminar amb la LODE, Llei Orgànica del Sistema Educatiu, arrenca de tota una altra situació de l'escola catalana. Des del 1978 el català hi es ensenyat i l'ensenyament en català, ara no depenent de la voluntat dels mestres sinó amb el suport d'un marc legal ampli i de rang alt, les Lleis de Normalització o d'ús.

Aquests fets que han esdevingut trascendentals per a la supervivència de l'idioma i la seva normalització

han de projectar-se en la Reforma Educativa suara amb tota força i precisió.

Perquè, quina ha de ser la llengua prioritària en cada una de les etapes cronològiques en què es dividirà l'actual ensenyament primari i secundari?

Es obvi que l'objectiu ha de ser el mateix que actualment expliciten les lleis de normalització lingüística quan diuen: el català -el valencià- és la llengua de l'ensenyament.

Si bé a primers anys quaranta el bandeament oficial de la llengua catalana es produí per decret en un tres⁶ i no res, no ha estat possible recuperrar la llengua a l'educació amb la mateixa rapidesa que en va ser foragitada. Els factors que expliquen aquesta circumstància són diversos entre els quals no cal descartar la contundència més desvergonyida.

El canvi fet, però, és important, avaluades les circumstàncies i dependències diverses existents en les terres de la parla catalana⁷

A l'hora de reformar el sistema caldrà entrar amb peu segur pel que fa a la qüestió lingüística. Al cap de deu anys d'instrucció del català a l'escola al Principat (1978) i de pocs menys a les Illes i al País Valencià, l'idioma no ha assolit, malgrat el camí fet, la posició que li pertoca com a llengua de nació de país.

Hi ha uns dèficits palesos que impedeixen encara que el català a la pràctica sigui la llengua pròpia de la docència i de la discència. Aquest entrar amb peu segur requerirà superar les llacunes existents actualment, i el moment és prou propici a casa nostra, per pujar el primer esglaió de la reforma en el qual caldria fer les previsions per a no eternitzar el tema de la llengua i que aquest esdevingui una qüestió sense solució definitiva in aeternum.

La circumstància per endegar la Reforma educativa en allò que ens es permès presenta⁸ uns factors actualment que poden afavorir una solució al fet lingüístic.

El descens de la natalitat amb la reducció d'aules que pot comportar ha de poder permetre una redistribució

del professorat en funció de la normalització lingüística. Veiem com un fet més que possible garantir que els mestres que han de ser tutors de l'etapa de l'educació primària -dels 6 als 12 anys- en la nova ordenació siguin tots, sense excepció, coneixedors de la llengua amb capacitat docent.

En aquesta etapa obligatòria, ja que la obligatorietat de l'ensenyament arribarà fins als setze anys, es posen les bases culturals i lingüístiques dels alumnes. Garantir-hi un professorat capacitats és, doncs, d'una importància gran. L'aplicació d'aquest criteri comportaria, sens dubte, un període nou perquè els professors que encara no s'han actualitzat lingüísticament, ho fessin. No volem pas insinuar que l'educació secundària obligatòria no requereixi professors capacitats per a ensenyar català i en català, no, però creiem que val la pena assegurar etapes i intensificar recursos i optimitzar els existents tot alhora.

La realitat sociolingüística de la població, i el mateix pes de la llengua i cultura castellanes⁹ en el món, a part de les normatives existents, fan que aquesta llengua formi part dels curricula escolars. I conve recalcar que la millor forma de desfer pors i de desmentir propòsits de substracció cultural serà el bon coneixement i domini que en tinguin els alumnes de les escoles catalanes en llengua i continguts propis en finir llurs estudis obligatoris.

Hem de defugir, però, no confondre el castellà, llengua oficial de l'estat amb el català llengua oficial i pròpia de cada un dels Països Catalans illencs i peninsulars.

Quan les lleis ens diuen que la llengua pròpia de l'ensenyament es el català, no hi ha altra interpretació viable que considerar aquest idioma propi con la llengua de cultura i ús escolar. Si això és cert a l'ensenyament obligatori -6 a 16 anys- ho és potser amb més força la Batxillerat i a l'Ensenyament Tècnic professional en el qual, segons els coneixements dels alumnes la llengua castellana podria no ser obligatòria con una assignatura a aprendre. No volem dir

que no consti al currículum, sinó que les necessitats de cada alumne, prou afeixugat amb els idiomes estrangers i el tronc comú, les modalitats de Ciències Humanes i Socials o de Ciències de la Naturalesa i de la Salut o amb un Batxillerat Tècnic, el poguessin fer decantar vers l'opcionalitat d'aquesta llengua, l'ordenació i coneixement de la qual ha restat garantit en l'etapa obligatòria. I això més i quan les funcions bàsiques del Batxillerat pretenen "la formació dels ciutadans capaços d'incorporar-se al seu medi sociocultural i transformar-lo de manera activa i creadora"¹⁰.

Una reforma educativa en la qual la llengua catalana no hi entrés per la porta gran i no hi tingués estada preferent, i més consolidada que l'actual, esdevindria una operació, una nova estructura pensada per a un sistema ben diferent de cap dels que conformen cada un dels Països Catalans.

Joaquim Arenas

(1) Arenas, J. Muset, Margarida. *Informe de l'ensenyament del i en Català*. Barcelona 1988.

Arenas, J. Sabater, Ernest, *L'el català a l'escola catalana*. La Magrana. 1982. Barcelona.

(2) *Ley de Educación General Eàsica*. Magisterio Español. 1971. Madrid.

(3) Guardiola, C. J. *Per la llengua*. La Magrana. 1980 Barcelona.

(4) Arenas i Sampera, J. *Per la llengua i per l'escola, dins XXV anys d'Omnium Cultural*, Barcelona 1986.

(5) *Situació i perspectiva de l'ensenyament a Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament 1980 Barcelona.

(6) Monés i Pujol-Busquets, J. *L'escola a Catalunya sota el franquisme*. Edicions 62. 1984. Barcelona.

(7) Ibidem 5.

(8) Arenas i Sampera, J. *Reforma educativa i catalanitat*. Avui. Diàleg 24-1-88.

(9) Strubell, M. *LLengua i Població a Catalunya*. La Magrana. Barcelona (1981)

(10) Proyecto para la Reforma de la Enseñanza (12. 4.) Ministerio de Educación y Ciencia. Madrid 1983.